

F O R T U N A I R I S C O S D E L
L L I B R E C A T A L À

Aquest número de LIBRERIA destinat a anunciar i celebrar el Dia del Llibre d'enguany contindrà segurament la confirmació i encara l'ampliació del que l'any passat constituïa una de les característiques de la Diada a Barcelona i a tot Catalunya: l'extraordinària floració del llibre català. L'aparició en aquella diada d'uns quants llibres que entraven ràpidament a la categoria de "best-sellers", i la primera edició dels quals s'exhauria el mateix dia 23 d'abril era un fenomen al qual no estaven acostumats editors, llibreters ni autors catalans. Més encara: aquella venda massiva i aquell favor del públic no era foc d'encefalls, puix que les edicions se succeïen i anaven exhaurint-se ràpidament d'aquells mateixos "best-sellers" de la diada.

Avui, amb una cinquantena d'editorials dedicades a publicar llibres en català - moltes d'elles d'una manera exclusiva - pot dir-se que el mercat editor català està ben cobert i que les necessitats llibreres del nostre públic en aquesta llengua poden ésser satisfetes. Des de les grans col.leccions erudites - llibres de la Fundació Bernat Metge o de l'Institut d'Estudis Catalans - a les noves sèries que presenten els més grans èxits mundials de la novel.la policíaca, passant per la biografia, l'assaig històric, el llibre religiós - amb una varietat de temes i una amplitud d'horitzons molt a to amb els nostres temps de Concili Vaticà II,- per les grans obres de divulgació geogràfica i històrica, per les col.leccions de novel.la i de narració, per les de memòries i les de poesia, pot dir-se que, en principi, totes les curiositats intel.lectuals poden ésser saciades en català i ~~fin i tot~~ que alguns autors estrangers tornen a ésser introduïts a la Península a través de les traduccions catalanes, com ho havien estat, anys endarrera, Ibsen i Tolstoi, Moravia i Huxley, Baring i Pilniak.

Fins i tot podríem dir que la prufja de traduccions, molt comprensible després d'una colla d'anys de forçada abstinència, ha arribat a extrems perillosos, puix que risca de lligar a la feina de traductor, amb encàrrecs precisos, urgents i imperiosos, una gran majoria de les plomes més vàlides de la nostra llengua. Es cert que això representa uns considerables avantatges: donar a conèixer al nostre públic, però en primer lloc als traductors, les tècniques i les temàtiques més actuals de la literatura de tot el món; acreditar, per altra banda, amb

l'obra de traductors aptes i responsables, el prestigi que havien adquirit, fa quaranta anys, les traduccions al català, quan eren signades per Josep Carner o Marià Manent, Andreu Nin o Just Cabot, Miquel Llor i C. A. Jordana. Saber que una obra estrangera ha estat traduïda amb cura i amor en un llenguatge perfecte, que aquesta versió és, altrament, íntegra i fidel, és una condició preciosa, a la qual pocs lectors són indiferents. Altrament - i ja ho he escrit en un altre lloc - la traducció literària, amb les seves exigències d'adaptació d'una llengua en certs aspectes poc matisada, per la manca d'un periodisme modern i d'una escola dinàmica, obliga els escriptors, i penso sobretot en els joves, a un exercici intel·lectual sempre profitós per a llurs obres originals ulteriors.

Però la minva evident dels llibres de poesia i de les novel·les originals en el quadre general d'edicions en català vol dir que el nostre llibre no té resolt ni de molt tots els seus problemes. Problemes que són essencialment de difusió. El públic possible del llibre català no ha estat, ni de bon tros, aconseguit, i en una gran part pot dir-se que ni tan sols hom ha intentat d'arribar-hi. Algunes raons són òbvies i no depenen dels editors, dels llibreters ni dels autors: la manca d'una premsa que dediqui un mínim d'atenció constant al llibre en català; l'absència d'una escola en la qual els infants catalans aprenguin de llegir en la llengua materna. Però d'altres estan relacionades d'una manera més directa amb l'organització editorial i llibretera. Per exemple, la publicació en edicions econòmiques de tot aquell tipus de llibres populars - novel·la sentimental, d'acció i d'aventura, de divulgació cultural i científica - que arreu del món té un públic constant i pràcticament il·limitat. S'han iniciat, ja ho esmentava més amunt, col·leccions meritòries de novel·la policíaca, ben triades, ben traduïdes i amb la dosi suficient de misteri i de "sang i fetge" per a atraure una massa abundant de lectors. Però cal anar un replà més enllà - o més avall, no ens espantin els mots ni les realitats - i anar a la prospecció d'un públic més vast i de menys mitjans econòmics. L'extraordinària difusió de les novel·letes "rosa" de Josep M. Folch i Torres, en els anys vint i trenta, explicable per la traça de l'autor en escometre aquells temes, però també per la modicitat del preu i per la publicitat que li feia un setmanari tan difós com "En Patufet", hauria d'ésser un estímul per als nostres editors.

Un altre aspecte decisiu en la difusió del llibre català hauria d'ésser l'aportació dels llibreters. Es evident i perfectament comprensible que la situació ha canviat molt d'ençà dels anys que una gran part dels llibreters de Barcelona i de les altres poblacions catalanes ignoraven o menyspreaven la producció editorial en llengua catalana, i que per a la majoria dels compradors de llibres, els llibres catalans moderns pràcticament no existien. L'esforç editorial i la tenacitat intel·ligent del malaguanyat Josep M. Cruzet, la memòria i l'obra del qual, tres anys després de la seva mort, ha estat evocada en un volum ple d'afecte, van fer molt per a canviar aquesta situació. La tasca d'altres editors i distribuïdors de llibres catalans, enfocant el problema d'un punt estrictament comercial, ha fet molt, ^{també/}per a canviar aquella ignorància. Però jo diria que no n'hi ha prou, encara. El llibreter català hauria de conèixer millor el llibre en català, hauria de tenir-ne una informació més abundant, hauria d'estar més interessat en la seva difusió - i això comporta, és clar, el problema dels descomptes, essencials avui en el comerç de llibreria. Editors i distribuïdors, igualment interessats en fer vendre llibres, haurien d'ajudar els llibreters, de vegades un xic perososos, a dur a terme aquella prospecció del mercat de lectors catalans que una publicitat moderna - ja n'hem vist exemples encoratjadors - hauria de desvetllar.

El dia que tots els lectors catalans puguin trobar en la llengua pròpia els llibres que voldrien - llibres per a tots els gustos, per a totes les necessitats espirituals, per a tots els neguits, per a tots els nivells de cultura i per a totes les evasions i distraccions que puguin cercar-s'hi - és evident que haurem salvat una etapa important en la promoció cultural del nostre poble. El camí emprès fa uns quants anys, els resultats que ja podem registrar, l'expansió que actualment ja té el llibre català en tots els camps, tot plegat constitueix una evident fortuna, difícil d'esperar fa ben pocs anys, del nostre esforç literari i editorial. Els riscos de fracàs, per bé que molt atenuats, subsisteixen: essencialment, és el risc de no poder estendre el públic comprador del nostre llibre. Tots hem de contribuir a ~~no~~ superar-lo. Autors i editors hi tenen la responsabilitat primordial; els crítics i informadors també tenen llur part en l'esforç divulgador; però també escau als llibreters catalans de participar-hi, i jo estic segur que ben de cor voldran fer-ho, sempre que se'ls ho permeti i se'ls hi ajudi.